

De SROI van sport en bewegen

HARDE CIJFERS DUIDEN DE MEERWAARDE VAN SPORT

Tekst: **Sandra van Maanen**

Wat levert investeren in sport op? Het is een vraag waar gemeenten en beleidsmakers sport zich geregeld in vastbijten of over moeten verantwoorden. Er is een antwoord: het maatschappelijk rendement van investeringen in sport en bewegen in Nederland wordt geschat op 2,51. Anders geformuleerd: elke euro die wordt geïnvesteerd, levert ruim 2,5 keer zoveel op!

In opdracht van het Kenniscentrum Sport onderzochten Rebel en het Mulier Instituut voor het eerst de Social Return on Investment (SROI). Dat de totale kosten in 2017 4,4 miljard euro bedroegen, terwijl de opbrengsten zijn berekend op 11,1 miljard euro, is goed nieuws. “Het zijn de cijfers die ons gevoel dat sport grote waarde heeft nu wat meer onderbouwen”, zegt Karin van der Maat van Kenniscentrum Sport. “De SROI van sport en bewegen kan gemeenten helpen beleidsmatige keuzes te onderbouwen en te verantwoorden, en mogelijk ook het sportbeleid verder te verbeteren.”

Dat sport en bewegen maatschappelijke meerwaarde hebben in gezondheid en geluk, dat weten we al veel langer. Maar hoe gezond en hoe gelukkig? En weegt het op tegen de investering die we doen? Eind 2017 is het onderzoek van Ecorys, in opdracht van Kenniscentrum Sport, naar de sociaaleconomische waarde van regelmatig sporten en bewegen gepubliceerd. “Uit dat onderzoek kwam al naar voren dat het algemene maatschappelijke resultaat positief is en per persoon kan oplopen van 25.000 tot 100.000 euro”, vertelt Van der Maat. Rebel en het Mulier Instituut zijn met dat voorwerk van Ecorys aan de slag gegaan om de SROI van sport en bewegen in Nederland zo goed mogelijk in kaart te brengen.

Het SROI-onderzoek maakte gebruik van de beweegrichtlijn die sinds 2017 geldt: volwassenen moeten wekelijks ten minste 2,5 uur matig intensief bewegen en kinderen dagelijks minstens een uur. Ook worden voor beide groepen spier- en bot-

versterkende activiteiten aanbevolen. Voor iedereen in Nederland die voldoet aan de beweegrichtlijn zijn maatschappelijke opbrengsten berekend. Om de juiste balans te houden tussen de kosten en opbrengsten werden in het onderzoek alleen de kosten meegenomen waarvan kan worden beargumenteerd dat ze direct gerelateerd zijn aan (mensen laten) sporten en bewegen.

Kenniscentrum Sport gaf de onderzoekers meteen de opdracht een instrument te bouwen, een methode om de geschatte SROI per gemeente te berekenen, rekening houdend met verschillen in bevolkingssamenstelling, sportaanbod en fysieke omgeving. “De SROI van sport en bewegen verschilt per gemeente”, zegt Van der Maat. “Via het dashboard kunnen gemeenten nu vergelijkingen maken op basis van *peer groups*:

“In ons SROI-onderzoek zijn bepaalde sociale effecten wel benoemd, maar niet gewaardeerd”

gemeenten met vergelijkbare sociaaleconomische variabelen waarvan bekend is dat ze effect hebben op sport- en beweeggedrag (zoals besteedbaar inkomen en/of aandeel hoogopgeleiden). Wat doen deze gemeenten, wat doen zij anders, welke keuzes in

Dit is SROI

De Social Return on Investment (SROI) is een manier om het maatschappelijk rendement van investeringen in sport en bewegen uit te drukken. Het geeft de maatschappelijke kosten en opbrengsten weer die gerelateerd zijn aan mensen die sporten en bewegen en weegt ze tegen elkaar af.

De totale kosten die in Nederland worden gemaakt zijn ruim 4,4 miljard euro. Dit is de som van alle kosten die de Rijksoverheid, NOC*NSF, gemeenten, bedrijven en de sportende en bewegende samenleving zelf maken. De grootste kostendrijvers zijn uitgaven aan commerciële voorzieningen, de gemeentelijke uitgaven, uitgaven aan sportbenodigdheden en contributies.

De totale opbrengsten bedragen 11,1 miljard euro. De maatschappelijke waarde van sport en bewegen is onder te verdelen in de categorieën gezondheid, sociaal (inclusief welzijn/geluk) en arbeid. De grootste – in euro's uitgedrukte – opbrengstenposten zijn: kwaliteit van leven, ziekteverzuim en arbeidsproductiviteit.

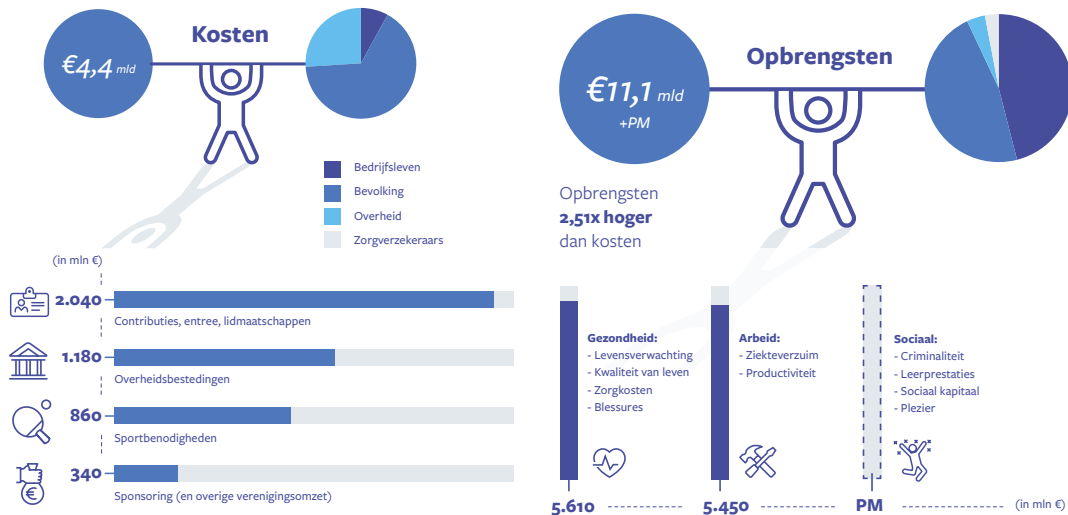
SROI

van sport en bewegen

De Social Return On Investment (SROI) is een manier om het maatschappelijk rendement van investeringen in sport en bewegen uit te drukken. Een SROI boven de 1 zegt dat de opbrengsten hoger zijn dan de kosten, dus dat de investeringen maatschappelijke meerwaarde opleveren. Anders dan bij bijvoorbeeld een MKBA, waarbij de effecten van een specifieke interventie worden gewaardeerd en de causale relatie tussen de interventie en effecten wordt onderzocht, weegt de SROI alle kosten en opbrengsten in brede zin.

De SROI in Nederland

De SROI van sport en bewegen in Nederland is 2,51. De maatschappelijke opbrengsten zijn dus 2,51x zo hoog als de kosten; alle investeringen samen leveren maatschappelijke meerwaarde op. De opbrengsten zijn berekend op basis van het percentage inwoners dat aan de beweegrichtlijn voldoet.

beleid hebben zij gemaakt? De pilot hiervoor start na de zomer.”

Dat gemeenten getriggerd zijn bleek al tijdens de VSG-werkconferentie dit voorjaar, waar Van der Maat voor het eerst sprak over Social Return on Investment. “Er kwamen meteen verschillende gemeenten op ons af die meer wilden weten over het onderzoek. Wat zeker meehielp was dat Amersfoort, Vlaardingen, Noordwijk en later het Sportbedrijf van de gemeente Lelystad als casus hebben meegewerkt aan het onderzoek. Zij hebben door verdiepende analyses beter inzicht gekregen in hun eigen situatie.”

Engels voorbeeld

Een meetinstrument naar opbrengst uit investeringen in sport mag voor Nederland een primeur zijn, op Europees niveau is dat niet het geval. In Engeland hebben de wetenschappers van de Sheffield Hallam Universiteit een methode ontwikkeld om de SROI voor sport en bewegen te berekenen. In deze studie is grote waarde gehan-

gen aan *improved wellbeing*. De economische waardering van *improved wellbeing* werd gebaseerd op een onderzoek waarin grote databestanden specifiek voor Engeland zijn geanalyseerd. Deze kennisbasis is voor de situatie in Nederland niet beschikbaar. “In ons SROI-onderzoek zijn bepaalde

sociale effecten dus wel benoemd, maar niet gewaardeerd.”

Hulpmiddel in het maken van beleidskeuzes Het maatschappelijk rendement van de investeringen in sport en bewegen (SROI) in Nederland wordt geschat op 2,51. De maatschappelijke opbrengsten zijn dus 2,51 keer

Gemeente A heeft een SROI van 1 op 2,25

Wat zegt dit?

Het zegt dat er een positieve verhouding is tussen alle opbrengsten in gemeente A, doordat mensen voldoen aan de beweegrichtlijn, en alle kosten die in gemeente A worden gemaakt (door sporters zelf, door de gemeente, door het Rijk, etc.). De SROI geeft aan of er meerwaarde wordt bereikt met de investeringen in sport en bewegen, wat bij gemeente A – met een SROI van hoger dan 1 – dus het geval is.

Wat zegt het niet?

Een SROI van 1 op 2,25 betekent niet dat als er nu 1 euro extra in bijvoorbeeld het sportbudget van de gemeente of sponsoring zou worden gestopt, dit sowieso 2,25 euro aan maatschappelijke winst oplevert.

“De SROI van sport en bewegen kan gemeenten helpen beleidsmatige keuzes te onderbouwen en te verantwoorden”

zo hoog als de kosten. Oftewel: alle investeringen samen leveren maatschappelijke meerwaarde op!

Deze uitkomst geeft de huidige stand van zaken weer. Het SROI-onderzoek geeft veel inzicht en is vooral een startpunt voor verdere verbetering van beleid. Het is echter niet zo dat een SROI de effecten weergeeft van een losstaande investeringsbeslissing. Kortom, alle geïnvesteerde euro's samen leveren een positief maatschappelijk rendement op, maar de SROI vertelt niet welke geïnvesteerde euro (Rijk, gemeente, inwoner, etc.) beter rendeert dan de andere euro.

Wie investeert en wie profiteert?

- mensen die sporten en bewegen investeren verhoudingsgewijs het meest van alle betrokken partijen. Er zijn voor deze groep ook veel maatschappelijke opbrengsten, vooral door een hogere kwaliteit van leven en een hogere levensverwachting. Bovendien zijn in het SROI-onderzoek sociale effecten als het verhogen van welzijn en het bestrijden van eenzaamheid niet in euro's uitgedrukt. Dit soort effecten slaat grotendeels ook nog bij de mensen zelf neer, waardoor de verhouding tussen kosten en opbrengsten voor deze groep in werkelijkheid nog positiever uitpakt;
- gemeenten investeren meer in sport en bewegen dan ze er direct van profiteren (de baat zit in een afname van de Wmo-kosten en criminaliteit). Maar

gemeenten profiteren juist ook van een gezondere en gelukkigere bevolking; de gemeente is er immers voor het welzijn van haar inwoners;

- de Rijksoverheid en zorgverzekeraars hebben beide een (kleine) positieve balans tussen opbrengsten en kosten. Zorgverzekeraars hebben niet louter baat bij een sportende en bewegende samenleving. Het leidt wel tot een verlaagde zorgvraag, maar doordat mensen hierdoor gemiddeld langer leven stijgen ook de zorgkosten;
- het bedrijfsleven heeft in absolute aantallen de meeste baat bij een bevolking die sport en beweegt. Ook verhoudingsgewijs zijn de opbrengsten voor deze groep veel hoger dan de kosten. De opbrengsten vallen overigens vooral bij werkgevers (ziekteverzuim en arbeidsproductiviteit), terwijl de kosten in grote mate bij andere bedrijven vallen (sponsoring).

Wat beweegt ons?

De mate waarin inwoners van een gemeente sporten en bewegen – en daarmee dus ook de maatschappelijke opbrengsten en de SROI van een gemeente – hangt af van meerdere factoren. Wat beïnvloedt dan precies het sport- en beweeggedrag in gemeenten?

Het gaat, naast het aanbod van commerciële voorzieningen (zoals fitness) en de aantrekkelijkheid van de buitenruimte (zoals een bosrijke omgeving), vooral om:

- sportaccommodaties. Dit is de grootste kostenpost voor gemeenten. Het is belangrijk voor met name de jeugd, die er in groepsverband sport. Bij de aanleg of renovatie van een accommodatie spelen, met het oog op het stimuleren van sporten en bewegen, tal van overwegingen. Bijvoorbeeld eventuele plaatsing in de nabijheid van scholen, de aansluiting op de lokale demografie (overwegend jonge of oude bevolking?) en de accommodatie zo inrichten dat deze een multifunctioneel karakter krijgt;
- sportstimulering. Gemeenten kunnen bewezen effectieve interventies inzetten om specifieke doelgroepen, bijvoorbeeld ouderen, in beweging te krijgen. De inzet van buurtsportcoaches heeft als doel om meer mensen te laten sporten en bewegen, door een verbinding te leggen tussen aanbieders van sport en welzijn, onderwijs, gezondheidszorg, et cetera. Ook interventies op andere beleidsterreinen, zoals het sociaal domein, kunnen invloed hebben op sport- en beweeggedrag;

- sociaaleconomische variabelen. Uit de literatuur volgt dat variabelen als vergrijzing, inkomen en stedelijkheid meer variatie in sport- en beweeggedrag in een gemeente verklaren dan het gemeentelijke beleid zelf.

Meer lezen?

De uitkomsten van het onderzoek zijn ook gevisualiseerd in de infographic 'De Social Return On Investment (SROI) van sport en bewegen'. Deze vindt u op www.kenniscentrumsport.nl/sroi.

Op www.allesoversport.nl (auteur Karin van der Maat) staan meer artikelen over het zichtbaar maken van kosten en baten van sportinvesteringen en de sociale impact van bewegen in de UK. In de Kennisbank Sport en Bewegen vindt u publicaties over kosten-effectanalyses. U kunt ook contact opnemen met Karin van der Maat, karin.vandermaat@kcsport.nl of 06-31753724.

Karin van der Maat, adviseur
Kenniscentrum Sport

**“Wat het onderzoek
aantoont is dat er
meer uit sport te halen
valt als er goed wordt
samengewerkt”**

Uitkomst Sport SROI helpt ook Amersfoort kiezen, legt beleidsregisseur Silvio Milia uit

Amersfoort gelooft in de kracht en maatschappelijke meerwaarde van sport, maar wilde ook wel harde cijfers zien: het bewijs wat investeringen in sport onder de streep opleveren. De score is bekend, Amersfoort kwam uit op een mooie 2.56, nét iets boven het landelijk gemiddelde (2.51) dat het SROI-onderzoek liet zien. Cijfers alleen zijn echter niet zaligmakend, vindt Silvio Milia, beleidsregisseur van de afdeling Samenleven van de gemeente. “Dat iedere sporteuro uiteindelijk ruim 2,5 keer meer oplevert is wel heel leuk om te weten.”

“Opvallend was ook dat uit het onderzoek blijkt dat we als gemeente relatief veel investeren in hardware voor sport: infrastructuur en stenen. Zo'n uitkomst levert stof tot nadenken: Willen en blijven we dit op deze manier doen, of wordt het tijd om meer aan de sportstimulering bij te dragen? De Sport SROI geeft je overwegingen mee, stimuleert om op basis van uitkomsten te kijken naar je handelen.”

Dat Amersfoort met deze harde data achter de hand haar sportbeleid anders gaat vormgeven verwacht Milia niet direct. “Interessant is dat dit onderzoek laat zien dat de investeringen die we als gemeente doen vooral *benefits* opleveren voor anderen. Voor inwoners zelf, die fitter en blijer worden, maar ook voor bedrijven die hun werknemers vitaler zien worden.”

“Het onderzoek leverde vertrouwen op, bijvoorbeeld om onze communicatie te verbeteren richting bedrijven. Met data achter de hand is het veel makkelijker een doelgericht gesprek te starten met businesspartners. Bijvoorbeeld tijdens het Sportgala van Amersfoort, dat weer in november zal plaatsvinden en waarbij zowel bedrijven als sportverenigingen aanwezig zijn. Ik kan me goed voorstellen dat we daar een presentatie over het Sport SROI-onderzoek verzorgen. Wat het onderzoek namelijk aantoont is dat er meer uit sport te halen valt als er goed wordt samengewerkt. Investeringen worden effectiever, dat moet aanspreken.”

Beleidsregisseur Milia ziet al genoeg mogelijkheden, bijvoorbeeld voor bedrijven die hun vrijdagmiddagborrel in samenwerking met een sportaanbieder voortaan anders invullen. “Dit soort samenwerkingen heeft effect op werknemers, maar ook op de sportverenigingen. Die worden hier alleen maar sterker van. Samenwerking met bedrijven levert verenigingen denkkraft op, en misschien nieuwe leden of vrijwilligers. Of ondersteuning in natura, bijvoorbeeld in communicatie en bestuur. Sponsoring krijgt op die manier een nieuwe lading: het is niet een kwestie van vragen en dan maar afwachten, het wordt vooral een verhaal van samenwerken en daar beide van profiteren. Dat de gemeente uiteindelijk baat heeft bij deze ontwikkeling is voor iedereen duidelijk, denk ik.”

Noordwijk nam deel aan de pilot SROI, beleidsmedewerker sport Ferdy Nugteren licht toe

Waarom nam Noordwijk deel aan de pilot?

“We hebben meegedaan omdat we sport allang veel breder zien dan dat leuke spelletje of de competitie. In het verleden lag onze focus vooral op accommodaties en ledenaantallen bij verenigingen, tegenwoordig kijken we vooral wat sport oplevert binnen het sociale domein. Gericht op doelgroepen die om welke reden dan ook niet makkelijk meekomen. Investeren in sport via maatschappelijke doelen levert ons besparingen op, in euro’s. Bedragen voor dure dagbesteding kunnen omlaag, via sport wordt het mogelijk goedkopere zorg te bieden op een sportaccommodatie, waar mensen liever komen dan bijvoorbeeld in een buurt- of zorgcentrum. De sportclub, het samenzijn, al dan niet met de inzet van een zorgprofessional, is zo veel leuker dan (dure) dagopvang. Het levert ook waardevolle ontmoetingen op, bijvoorbeeld tussen mensen uit het onderwijs en vrijwilligers bij verenigingen.”

Wat leverde het pilotonderzoek voor de gemeente op?

“Een instrument waarmee zichtbaar wordt hoeveel je investeert en wat dat oplevert, in euro’s vooral. Het is de bevestiging van hetgeen je misschien al wel vermoedde, maar nooit zo onder ogen kreeg. Noordwijk blijkt bovengemiddeld te investeren in accommodaties, dat resulteerde in een lagere SROI dan vergelijkbare gemeenten. We zijn er best van geschrokken. Hier zit een discrepantie, want betekent een lagere SROI dat je het minder goed doet? Wat zegt het cijfer over de investeringen die niet alleen ten behoeve van sport, maar juist ook voor zorg binnen het sociaal domein zijn gedaan? Of in economisch opzicht, omdat die perfecte accommodatie het EK Tafeltennis voor jeugd naar je gemeente trekt, waarmee de hotels weer vol zitten, wat weer toeristenbelasting oplevert? Dit soort zaken is nog niet in de SROI meegenomen.”

“Wat we ook zagen is dat Noordwijk heel goed scoort met sport in het buitengebied. Zee, duinen en bos maken het aantrekkelijk om in deze gemeente te bewegen. We beschouwen het als een opgave dat nóg beter uit te nutten. Wat opviel is dat de sportdeelname in de leeftijd van 19 tot 65 jaar in Noordwijk daalt. Sportbeleid was de afgelopen jaren gericht op kwetsbare doelgroepen, ouderen en jeugd. De SROI-uitkomst levert een vingerwijzing op; we moeten nu weer vanuit breder perspectief aan de slag. Verenigingsdeelname is in onze gemeente relatief hoog. Dat biedt kansen, zeker in het leggen van verbinding ten behoeve van initiatieven in het sociaal domein.”

Wat doet Noordwijk met al deze kennis?

“Sport draagt bij aan het behalen van maatschappelijke doelen. Wie regelmatig beweegt levert meer op, bijvoorbeeld op het gebied van arbeidsproductiviteit. Hij vraagt minder zorg en is doorgaans gelukkiger. Het zijn allemaal zaken die lonen, die ons motiveren door te gaan op deze weg. We zullen nog meer sturen op gebruik van de buitenruimte. Voor de gemeentelijke sportaccommodaties letten we wat investeringen betreft nadrukkelijker op de voorwaarden die bijdragen aan toegankelijkheid en beschikbaarheid voor alle, dus ook kwetsbare, doelgroepen.”

“De SROI-uitkomst levert een vingerwijzing op; we moeten nu weer vanuit breder perspectief aan de slag”

Verder lezen...

Op het Visie & Beleidsplein op www.sportengemeenten.nl kunt u de volgende documenten downloaden:

Kenniscentrum Sport (2019). De Social Return On Investment (SROI) van sport en bewegen, bij *Sport & Economie*

Rebel Group en Mulier Insituut (2019). De SROI van sport en bewegen in Lelystad, bij *Sport & Economie*